

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет інформаційних технологій та управління
(назва інституту, факультету, коледжу)

Кафедра фінансів та економіки
(назва кафедри, циклової комісії)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи _____ (ПБ)
« 30 » _____ 2020р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Страховий менеджмент
(повна назва навчальної дисципліни за навчальним планом)

для студентів

спеціальності 072 "Фінанси, банківська справа та страхування"
(шифр і назва спеціальності (тей))

освітнього рівня першого (бакалаврського)
(назва освітнього рівня, ОКР)

освітньої програми 072.00.01 "Фінанси і кредит"
(шифр і назва освітньої програми)

Київ – 2020

Розробники:

доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та економіки
Сосновська Ольга Олександрівна

Викладачі:

доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та економіки
Сосновська Ольга Олександрівна

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри (циклової комісії)

Протокол від 21.01. 2020 р. № 1

Завідувач кафедри _____ (підпис) Рамський А.Ю.

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми (керівником освітньої програми 072 "Фінанси, банківська справа та страхування")
(назва освітньої програми)

____. ____ . 20__ р.

Керівник освітньої програми _____ (підпис) Васечко Л.І.

Робочу програму перевірено

____. ____ . 20__ р.

Заступник директора/декана _____ (підпис) Мельник І.Ю.

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « ____ » ____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів / годин	4 кредитів / 120 годин	
Курс	3	
Семестр	6	
Кількість змістових модулів з розподілом:	4	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, в тому числі:	120	
Аудиторні	56	
Модульний контроль	8	
Самостійна робота	56	
Форма семестрового контролю	залік	

Мета дисципліни – оволодіння знаннями з опрацювання і реалізації управлінських рішень щодо раціонального формування й використання потенціалу страховиків при гармонізації фінансових інтересів споживачів страхових послуг, власників і персоналу страхових компаній, посередників та держави.

Завдання навчальної дисципліни:

- вивчення сутності та механізму управління страховою діяльністю для належного застосування у галузі страхування;
- вивчення специфіки управління основними бізнес-процесами страховика;
- набуття практичних навичок аналізу та прийняття управлінських рішень в процесі ведення страхового бізнесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- сутність страхового менеджменту та його функції,
- реєстрації й ліцензування страхових організацій, зміст державного нагляду за їх діяльністю;
- принципи побудови раціональної структури страхової організації та повноваження органів її управління;
- значення і методи розроблення стратегічного плану діяльності страховика;
- сутність і способи активізації маркетингової діяльності в страхових організаціях;
- особливості бізнес-процесу андеррайтингу ризиків та врегулювання збитків;
- методи вивчення попиту на страхові послуги.

вміти:

- професійно використовувати понятійно-термінологічний апарат дисципліни,
- визначати роль страхового менеджменту в підвищенні результативності діяльності страхової компанії;
- розробляти місію, цілі та стратегічні завдання страховика;

- оцінювати конкурентоспроможність страхового ринку та страхового продукту;
- аналізувати фінансову надійність страхової компанії;
- визначати вхідні та вихідні фінансові потоки страховика;
- досліджувати попит на страхові послуги та організовувати ефективну систему їх продажу;
- виявляти особливості маркетингової діяльності страховика на окремих етапах життєвого циклу страхового продукту.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Комплексне розв'язання проблем: розуміння поставленої задачі та володіння системним підходом управління діяльністю страховика.

ЗК-2. Креативність та гнучкість мислення: здатність застосування набутих економічних знань у повсякденному житті та вирішення поточних і стратегічних завдань щодо підвищення ефективності управління діяльністю страховика.

ЗК-3. Управлінські навички: спроможність організувати діяльність страховика на основі опанування навичок щодо особливостей цього процесу.

ЗК-4. Координація дій з іншими: здатність виконувати роботу в команді, включаючи здатність взаємодії із персоналом, клієнтами та партнерами.

ЗК-5. Взаємодія, ведення перемовин: здатність ефективно спілкуватися, надавати складну комплексну інформацію щодо страхового продукту із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ЗК-6. Орієнтація на високий результат: здатність планувати основні бізнес-процеси страховика та якість їх реалізації, представляти результати роботи й обґрунтовувати управлінські рішення на професійному рівні.

ЗК-8. Громадянська позиція: розуміння закономірностей економічного розвитку України у світовому співтоваристві та місця вітчизняного страхового ринку у фінансовій системі країни, усвідомлення своєї професійної та соціальної ролі у цих процесах.

Фахові компетентності спеціальності:

ФК-1. Глибокі професійні знання: здатність продемонструвати знання особливостей поведінки страховика в умовах зміни параметрів середовища його функціонування.

ФК-2. Прийняття рішень: здатність зрозуміти поставлені завдання та уміння застосувати методи їх вирішення на основі прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

ФК-6. Культура економіки: здатність пояснити особливості бізнес-процесів страховика.

ФК-7. Здатність до навчання та дослідницькі навички: здатність до проведення наукових досліджень у галузі страхування.

Програмні результати навчання:

ПРН-3-2. Закономірностей функціонування сучасної економіки на макро- та мікрорівні; здатність виявляти тенденції зміни соціально-економічних показників, які можна розглядати як фактори впливу на діяльність страховика.

ПРН-3-6. Фінансових основ страхової діяльності, структури страхового тарифу, порядку формування та розміщення страхових резервів, методів оцінки платоспроможності страховика та умови забезпечення його фінансової стійкості.

ПРН-У-2. Здійснення роботи з інформацією фінансово-правового характеру для прийняття необхідних рішень; уміння використовувати інформаційні

технології у фінансах для виконання практичних завдань у галузі страхування як різновиду професійної діяльності.

ПРН-У-3. Обчислювати показники фінансово-господарської діяльності страховика.

ПРН-У-6. Уміння підготувати та укласти договір страхування з основних видів особистого, майнового страхування та страхування відповідальності.

ПРН-У-9. Здатність з'ясувати істотні обліково-аудиторські дані, що впливають на ефективність прийнятих управлінських та інвестиційних рішень страховика.

ПРН-У-14. Здатність аналізувати фінансові та операційні ризики страховика, обирати оптимальні способи управління ризиками.

ПРН-У-15. Здатність використовувати професійні знання та практичні навички у сфері фінансового ринку для прийняття оптимальних управлінських рішень з питань страхового менеджменту.

Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль I. Теоретичні основи страхового менеджменту

Тема 1. Сутність та еволюція страхового менеджменту

Страхування як особливий вид підприємницької діяльності й перспективи його розвитку в Україні та світі. Суб'єкти страхового підприємництва (страхові організації, перестраховальні компанії, страхові посередники). Страхова організація як основний суб'єкт страхового бізнесу й основа розбудови його менеджменту. Законодавство України про страхове підприємництво. Класифікація страхових організацій, їх організаційно-правові форми. Акціонерна форма страхових товариств, її переваги та перспективи розвитку. Спеціалізація страхових організацій. Страховий ринок України: стан і перспективи розвитку. Управління процесом створення страхових організацій. Зміст пакету необхідних документів і процедура реєстрації страхових організацій, їх філій і представництв. Ліцензування страхової діяльності. Зміст і структура страхового менеджменту та його функції. Нова парадигма менеджменту як виклик перспективи розвитку страхового бізнесу.

Тема 2. Ресурсний потенціал, структура та органи управління страховою компанією

Соціально-економічна сутність категорії «потенціал організації». Склад, структура й оцінка наявного потенціалу страховика та ефективності його використання. Ресурсний потенціал страховика та його оптимізація. Поняття й принципи побудови структури управління страховою організацією. Ієрархічний тип структур управління. Функціональний і структурний підходи в організації управління страховиком. Характеристика організаційних відносин. Лінійна структура. Функціональна структура. Лінійно-функціональна структура управління як найбільш розповсюджена в страхуванні. Лінійно-штабна структура. Дивізіональна структура управління. Співвідношення централізації й децентралізації в структурі органів управління страховою організацією. Центральний офіс. Дирекції, регіональні управління, філії, центри страхових послуг, відокремлені робочі місця й представництва страховиків. Методи управління кадровим потенціалом. Кадрове забезпечення страхових організацій. Підбір працівників, їх адаптація й підвищення кваліфікації. Оцінка наслідків роботи окремих підрозділів та працівників страхової організації.

Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назва змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовний модуль I. Теоретичні основи страхового менеджменту							
Тема 1. Сутність та еволюція страхового менеджменту	16	4	4				8
Тема 2. Ресурсний потенціал, структура та органи управління страховою компанією	16	4	4				8
Модульний контроль	2	2					
Разом	34	8	8				16
Змістовий модуль II. Специфічні особливості страхового менеджменту							
Тема 3. Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту	12	4	2				6
Тема 4. Управління грошовими потоками страховика	14	2	4				8
Модульний контроль	2	2					
Разом	28	6	6				14
Змістовий модуль III. Андеррайтинг ризику та врегулювання збитків як складові страхового менеджменту							
Тема 5. Управління відбором, оцінкою та оформленням ризиків на страхування	14	4	4				6
Тема 6. Особливості врегулювання страхових претензій	14	2	4				8
Модульний контроль	2	2					
Разом	30	6	8				14
Змістовий модуль IV. Страховий маркетинг в системі страхового менеджменту							
Тема 7. Характеристика страхового продукту та його особливості	12	4	2				6
Тема 8. Управління маркетинговою діяльністю страховика	14	4	4				6
Модульний контроль	2	2					
Разом	28	8	6				12
Усього	120	28	28				56

Примітка: слід зазначати також теми, винесені на самостійне вивчення.

Змістовний модуль 2. Специфічні особливості страхового менеджменту

Тема 3. Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту

Комунікації в сучасній страховій організації: сутність, елементи й етапи комунікаційного процесу. Вимоги до організації інформації. Програмний комплекс

страхової компанії: завдання, цілі, механізм функціонування, роль у формуванні ефективних бізнес-процесів та прийнятті управлінських рішень. Системи управління відносинами із клієнтами на базі CRM-технологій. Інформаційний супровід договорів у сфері страхування. Формування баз даних і управління їх використанням. Система електронного обміну даними. Використання можливостей Internet. Страхова статистика та бухгалтерський облік як інструменти управління. Шляхи вдосконалення інформаційної системи. Комерційна таємниця та способи її забезпечення в страхових організаціях. Публікація звітності на іншій інформації.

Тема 4. Управління грошовими потоками страховика

Грошовий потік як сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, які генерують діяльність суб'єкта господарювання. Фактори, що зумовлюють особливості грошових потоків у страхових організаціях. Види грошових потоків: вхідний, внутрішній і вихідний. Модель грошових потоків страховика. Грошові потоки, що обслуговують операційну діяльність страховика. Доходи від страхової діяльності: зароблені страхові премії, комісійна винагорода за передачу ризиків у перестраховання, частки страхових виплат і відшкодувань, що надходять від перестраховиків, повернені суми з резерву збитків та централізованих страхових резервних фондів. Порядок визначення заробленої страхової премії. Менеджмент витрат страховика. Витрати страховика на здійснення страхової діяльності: страхові виплати, відрахування в централізовані страхові резервні фонди та в технічні резерви інші, ніж резерв незароблених премій, витрати на ведення. Проблеми оптимізації витрат на ведення справи. Грошові надходження й витрати, зумовлені інвестиційною й фінансовою діяльністю страховика. Управління процесом розподілу прибутку. Особливості оподаткування прибутку страховиків. Чистий прибуток, порядок його використання. Розподіл чистого прибутку. Вільні резерви страховика. Виплата дивідендів. Реінвестування.

Змістовний модуль 3. Андерайтинг ризику та врегулювання збитків як складові страхового менеджменту

Тема 5. Управління відбором, оцінкою та оформленням ризиків на страхування

Сутність ризик-менеджменту в контексті визначення потреби в страхуванні. Поняття й класифікація ризиків. Ознаки ризиків, що можуть бути прийняті на страхування. Організація відбору ризиків на страхування. Управління даним бізнес-процесом із метою формування та забезпечення збалансованості страхового портфеля. Етапи відбору ризиків. Тарифікація. Побудова тарифікаційної системи. Страховий тариф як ціна за страхову послугу. Структура тарифу. Основні методологічні підходи при здійсненні актуарних розрахунків. Тарифна політика, її цілі та принципи. Андерайтинг як важливіший бізнес-процес страховика. Складові й основні завдання андерайтингу. Вимоги до управління андерайтингом. Ідентифікація ризиків. Виявлення можливих ризиків та визначення причин імовірності їх настання. Оцінка ризику. Методи кількісного і якісного аналізу внутрішніх та зовнішніх факторів, що формують причини й величину ризиків. Визначення показників: ймовірності або частоти збитку, очікуваного значення збитку, максимального збитку та відхилень фактичних результатів від очікуваних. Розрахунок страхової премії. Контроль за ризиком. Доцільність перестраховання ризиків. Укладення страхових договорів та контроль за їх виконанням.

Тема 6. Особливості врегулювання страхових претензій

Служба врегулювання претензій: завдання та місце в страховій компанії. Процедура та етапи врегулювання страхових претензій. Дії сторін договору в разі настання страхового випадку. Залучення аварійних комісарів та інших експертів для з'ясування причин настання страхового випадку та визначення розміру завданої шкоди. Документальне оформлення страхової претензії. Технологія перевірки достовірності страхового випадку й нанесення ним шкоди страхувальнику. Розрахунок страхових виплат. Порядок урегулювання збитків у різних видах страхування. Особливості виплат страхових сум за договорами зі страхування життя. Оформлення регресних позовів до осіб винних у скоєнні страхових випадків. Контрибуція в сфері страхування. Формування ефективної служби безпеки та механізм її взаємодії з іншими підрозділами страхової компанії.

Змістовний модуль 4. Страховий маркетинг в системі страхового менеджменту

Тема 7. Характеристика страхового продукту та його особливості

Страхова послуга та її особливості. Визначення основних характеристик страхових послуг як товару: абстрактність, невідчутність, невіддільність, непостійність якості, невиключність, неможливість збереження. Поняття та структура страхового продукту. Класифікація страхових продуктів. Життєвий цикл страхового продукту та особливості маркетингової діяльності страховика на його окремих етапах. Концепції страхового продукту. Страховий продукт як основний елемент комплексу страхового маркетингу. Методика розробки страхового продукту. Формування продуктової політики страхової компанії. Основні принципи асортиментної політики – синергізм та стратегічна гнучкість. Основні елементи інноваційної політики на ринку страхових послуг. Основні цілі розробки нових видів страхових продуктів. Категорії нових страхових продуктів (страхових програм).

Тема 8. Управління маркетинговою діяльністю страховика

Сутність поняття «організація маркетингової діяльності» в страхових компаніях. Принципи організації маркетингової діяльності. Місце маркетингу в системі організації страхової компанії. Етапи формування маркетингової організаційної структури управління у страхових компаніях. Моделі організаційних структур служби маркетингу у страховій компанії. Завдання служби маркетингу страхової компанії. Сутність, основні типи та етапи процесу контролю маркетингової діяльності страхової компанії. Форми маркетингового контролю в страхових компаніях. Особливості маркетингового планування в страховій компанії. Методи формування маркетингової стратегії страховика. Види маркетингових стратегій. Сучасні маркетингові стратегії вітчизняних та іноземних страхових компаній. Конкурентоспроможність як фактор стійкого розвитку страхової компанії.

Контроль навчальних досягнень

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
			Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість	Кількість одиниць	Максимальна кількість
1	Відвідування лекцій	1	4	4	3	3	3	3	4	4
2	Відвідування практичних занять	1	4	4	3	3	4	4	3	3
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	2	10
4	Робота на практичних (семінарських) заняттях	10	4	40	3	30	4	40	3	30
5	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом				83		71		82		72
Максимальна кількість балів:			308							
Розрахунок коефіцієнта:			308 / 100 = 3,08							

Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Теоретичні основи страхового менеджменту			
1	Сутність та еволюція страхового менеджменту	8	5
2	Ресурсний потенціал, структура та органи управління страховою компанією	8	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Специфічні особливості страхового менеджменту			
3	Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту	6	5
4	Управління грошовими потоками страховика	8	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. Андеррайтинг ризику та врегулювання збитків як складові страхового менеджменту			
5	Управління відбором, оцінкою та оформленням ризиків на страхування	6	5
6	Особливості врегулювання страхових претензій	8	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. Страховий маркетинг в системі страхового менеджменту			
7	Характеристика страхового продукту та його особливості	6	5
8	Управління маркетинговою діяльністю страховика	6	5
Разом		56	40

Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль за результатами виконання контрольних (модульних) робіт передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь і навичок, які студент набув після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля з дисципліни. Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в аудиторії.

Модульний контроль проводиться у формі контрольної роботи за кожним модулем. Контрольні (модульні) роботи включають тестування, відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань та ситуацій.

Сума балів, накопичених студентом за виконання модульних контрольних робіт свідчить про ступінь оволодіння ним програмою навчальної дисципліни на конкретному етапі її вивчення.

Критерії оцінювання модульного контролю з дисципліни наступні:

20-25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

15-20 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

10-15 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

1-10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Форми проведення та критерії оцінювання модульного контролю

Модулі	Теми дисципліни	Форма контролю	Максимальна сума балів
I	Теми 1, 2 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
II	Теми 3, 4 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
III	Теми 5, 6 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів
IV	Теми 7, 8 згідно з тематичним планом дисципліни	контрольна робота	25 балів

Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання студента за семестр, що здійснюється в університеті у формі заліку.

Залік (диференційований залік) – це вид семестрового контролю, при якому засвоєння студентом теоретичного та практичного матеріалу з кредитного модуля оцінюється, як правило, на підставі рейтингової системи оцінювання за результатами поточного контролю (тестування, поточного опитування, виконання модульних контрольних робіт та певних видів робіт на семінарських заняттях) протягом семестру. Підсумковий семестровий контроль оцінюється від 0 до 100 балів, що переводиться у національну шкалу та шкалу ECTS для отримання рейтингової оцінки знань студента.

Студент вважається допущеним до семестрового контролю з дисципліни, якщо він виконав усі види робіт, передбачені навчальним планом та програмою на семестр з цієї навчальної дисципліни. Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти дисципліни, де зазначено види контролю і кількість балів за видами. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано нижче у таблицях.

Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно А	100-90
Добре В	82-89
Добре С	75-81
Задовільно D	69-74
Задовільно E	60-68
Незадовільно FX	36-59
Незадовільно F	0-35

Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 120 год.: лекції – 28 год., семінарські заняття – 28 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 56 год.

Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II		Змістовий модуль III		Змістовий модуль IV	
Назва модуля	Теоретичні основи страхового менеджменту		Специфічні особливості страхового менеджменту		Андеррайтинг ризику та врегулювання збитків як складові страхового менеджменту		Страховий маркетинг в системі страхового менеджменту	
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8
Теми лекцій	Сутність та еволюція страхового менеджменту	Ресурсний потенціал, структура та органи управління страховою компанією	Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту	Управління грошовими потоками страховика	Управління відбором, оцінкою та оформленням ризиків на страхування	Особливості врегулювання страхових претензій	Управління маркетинговою діяльністю страховика	Управління маркетинговою діяльністю страховика
Теми семінарських занять	Сутність та еволюція страхового менеджменту	Ресурсний потенціал, структура та органи управління страховою компанією	Комунікації та інформаційне забезпечення страхового менеджменту	Управління грошовими потоками страховика	Управління відбором, оцінкою та оформленням ризиків на страхування	Особливості врегулювання страхових претензій	Управління маркетинговою діяльністю страховика	Управління маркетинговою діяльністю страховика
Самостійна робота	10 балів		15 балів		10 балів		15 балів	
Поточний контроль	МК – 25 балів		МК – 25 балів		МК – 25 балів		МК – 25 балів	
ПК	Залік							

Рекомендовані джерела

1. Баранов А.Л. Фінанси страхових організацій. Практикум : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2012. 215 с.
2. Безугла В.О. Страхування : навчальний посібник. М-во освіти і науки України, Кременчук. держ. політех. ун-т ім. М. Остроградського. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 582 с.
3. Белов П.Г. Управление рисками, системный анализ и моделирование : учебник и практикум. М. : Издательство Юрайт, 2016. 272 с.
4. Внукова Н.М. Адаптація вимог Solvency II до умов функціонування страхового ринку України. *Фінанси України*. 2013. № 9. С. 76-82.

5. Вяткин В. Н. Риск-менеджмент : учебник. М. : Издательство Юрайт, 2015. 353 с.
6. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2007. 328 с.
7. Говорушко Т.А. Страхові послуги: підручник. К. : Центр учбової літератури, 2011. 376 с.
8. Жилкина А. Н. Инновационный подход в управлении страховым бизнесом : монография. СПб.: Изд. Санкт-Петербургского университета управления и экономики, 2014. 126 с.
9. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» від 4 жовтня 2001 р. №2745-III. *Урядовий кур'єр*. 2001.
10. Клапків М. С. Страхування фінансових ризиків : монографія. Тернопіль: Економічна думка, Карт-бланш. 2002. 570 с.
11. Кургин Е. А. Страховой менеджмент: управление деятельностью страховой компании. М. : РосКонсульт, 2005. 304 с.
12. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua>.
13. Ненно І. М. Страховий менеджмент: навчальний комплекс : навч. посіб. М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Харків: Бурун Книга, 2011. 223 с.
14. Никулина Н. Н. Страховой менеджмент : учеб. пособ. М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2012. 703 с.
15. Офіційний сайт Ліги страхових організацій України [Електронний ресурс]. URL: uainsur.com (дата звернення: 02.02.2020).
16. Плиса В. Й. Страховий менеджмент : навч. посіб. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. 377 с.
17. Самойловський А. Л. Менеджмент страхування : монографія. К. : Видав. дім „Корпорація”, 2007. 318 с.
18. Світлична О. С. Управління фінансами страхових організацій : навч. посібник. Одеса: Атлант, 2015. 258 с.
19. Слободянюк Н.О. Страховий менеджмент : конспект лекцій. Кривий Ріг, 2016. 165 с.
20. Сокиринська І. Г. Страховий менеджмент : навчальний посібник. Дніпропетровськ: Пороги, 2016. 301с.
21. Сосновська О.О. Вплив ризиків на систему економічної безпеки підприємства в умовах циклічного розвитку економіки / О.О. Сосновська // *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. № 4. С. 83-89.
22. Сосновська О.О. Генезис поняття ризику як економічної категорії / О.О. Сосновська // *Економічний простір: Збірник наукових праць*. Дніпропетровськ: ПДАБА, 2017. №124. С. 5-18.
23. Сосновська О. О. Страхове підприємництво як домінанта економічної безпеки. *Сучасний стан та перспективи розвитку економіки, обліку, фінансів та управління в Україні та світі* : зб. тез доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 14 листопада 2017 р.). С.194–196.
24. Фурман В.М., Філонюк О.Ф., Пікус Р.В. Стратегічне управління страховою компанією : монографія. К. : КНЕУ, 2008. 440 с.
25. Куцик П. О. Страховий менеджмент : навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. комерц. акад., 2015. 243 с.
26. Осадець С.С., Мурашко О.В., Фурман В.М., Баранов А.Л., Баранова О.В.,

Залетов О.М., Нечипоренко В.І. Страховий менеджмент : підручник. К. : КНЕУ, 2011. 333 с.

27. Осадець С.С., Артюх Т.М., Гаманкова О.О. Страхові послуги : підручник. К. : КНЕУ, 2007. 464 с.

28. Говорушко Т. А., Стецюк В. М. Страхування : навчальний посібник. Львів : Магнолія, 2018. 323 с.

29. Базилевич В.Д. Страхування : підручник. К.: Знання, 2008. 1019 с.

30. Осадець С.С. Страхування : підручник. К. : КНЕУ, 2006. 599 с.

31. Базилевич В.Д. Страхування: практикум : навч. посіб. К.: Знання, 2011. 607 с.

32. Супрун, А. А. Страховий менеджмент: навчальний посібник. Львів: Магнолія-2006, 2011. 301 с.

33. Ткаченко Н. В. Забезпечення фінансової стійкості страхових компаній: теорія, методологія та практика : монографія. Черкаси: Черкаський ЦНТІ, 2009. 570 с.

34. Филонюк А.Ф. Страховая индустрия Украины: стратегия развития : монографія. К. : Международная агенция «БИЗОН», 2008. 448 с.

35. Фомичев А. Н. Риск-менеджмент : учебник. М. : Дашков и К, 2016. 372 с.

36. Шишпанова Н. О. Страховий менеджмент : опорний конспект лекцій. Миколаїв : Миколаївський нац. аграр.ун-т., 2017. 169 с.

37. Шірінян Л. В. Страховий менеджмент : конспект лекцій для студентів спеціальності 7.03050801, 8.03050801 «Фінанси і кредит» денної та заочної форм навчання. К. : НУХТ, 2014. 143 с.

38. Шірінян Л. В. Фінанси страхових організацій : конспект лекцій для студентів напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит», у тому числі перепідготовка спеціалістів за спеціальністю 7.03050801 «Фінанси і кредит» денної та заочної форм навчання. К. : НУХТ, 2014. 108 с.

39. Шумелда Я.П. Страхування: навчальний посібник. К. : Міжнародна агенція «БІЗОН», 2007. 384 с.

40. Яворська, Т. В. Державне регулювання страхового підприємництва в Україні : монографія. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 420 с.

41. Daykin C., Penikainen T., Pesonen M. Practical Risk Theory for Actuaries. Chapman and Hall, London, 1996. 136 p.

42. Klein Chris. Looking for a Premium. Reinsurance Credit Risk and Bo. Default Rates. London: Benfield Industry Analysis and Research. 2004. P.16- 20.

43. Williams C.A. Principles of risk Management and insurance. T.2. Mavlem, Pennsylvania, USA, 1998, P.172.